

sinecine Kitaplığı

Yeni Kitaplar

Pınar Yıldız

Ankara Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Sinema ve Gerçeklik: Tarihsel Bir İnceleme

Roy Armes

Çeviren: Zeynep Özen Barkot

Doruk Yayınları, Ankara, 2011, 273 sayfa

ISBN: 978-975-553-541-8

Gerçekliğin ne olduğu sorusu her dönem için önemli bir soru olmuştur. Kuşkusuz ki giderek daha sanal ve soyut olan günümüz dünyasında “gerçek olan nedir?” sorusu daha da önem kazanmış ancak diğer yandan bu soruya cevap vermek aynı ölçüde zorlaşmıştır. Sinema ve gerçeklik söz konusu olduğunda bu zorluk kendini daha da hissettirir.

Sinema ve gerçeklik ilişkisi aynı noktadan yola çıkan ve birbirinden farklı noktalara ulaşan birçok tartışmayı/yaklaşımı içerir. Neredeyse sinema tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan sinema gerçekçilik ilişkisini tarihselliği içinde aktaran Roy Armes üç ayrı gelişme çizgisinin izini sürerek sinema tarihi araştırmasını bir perspektife oturtmayı amaçlıyor. Armes, gerçeklikle ilgili üç temel sinemasal yaklaşımla ilgilendiğinin altını çizer:

Gerçeğin ortaya çıkarılması, gerçeğin taklit edilmesi ve gerçeğin sorgulanması. İlk gelenek gerçekçi bir estetiğin gelişmesinden ve amacın basitçe dünyayı nasılsa öyle göstermek olan bütün yapıtların oluşturduğu bir gelenekten ortaya çıkar. İkinci gelenek, gerçeklikle kurulan doğrudan bağlantıyı koparır ve gözlerini filmin yaşamın bir taklidi ya da benzerini sunma gücüne diker. Üçüncü ve en az gelişmiş gelenek ise yüzeysel gerçekliği nakletmek ya da taklidi güçlendirmek yerine, görünenin ardındaki derin gerçekliği keşfetmekle ilgilenir.

Kitap bu üç geleneğe paralel olarak üç bölümden oluşur. “Gerçekçi Sinema” başlığıyla ilk bölüm “kendi gerçekçiliğini, film imgesiyle kaydettiği gerçeklik arasındaki benzeri olmayan yakın ilişkiden” alan gerçekçilik geleneğine odaklanıyor. Bu bölümde Armes, Lumière ve Méliés’le başlattığı tartışmayı Flaherty ve Belgesel Sinema, Vertov ve Sovyet Sineması, Renoir’ın Şiirsel Gerçekçiliği, Yeni Gerçekçilik ve *Cinéma Vérité* gibi gerçekliğin sinemadaki serüvenini ortaya koyarak, TV ve sinema gerçekçiliği tartışmasıyla sonlandırıyor. “Yanılsama Sineması” adlı ikinci bölümün konusunu ise Hollywood film yapım geleneği oluşturuyor. Yazara göre sinemadaki gerçekçiliğin Avrupalı geleneği Lumière ise, Hollywood geleneği de Thomas Alva Edison’un sürdürdüğü çalışmalardır. Bu nedenle bu bölüm Edison ve

Hollywood'un temellerini atan çalışmalarla başlar, daha sonra Griffith'in kariyerini ayrıntılı şekilde inceleyerek, sinemanın salt eğlenceden güçlü bir sanat formuna geçişte Griffith'in rolünü ortaya koyar. Bu bölümün diğer alt başlıkları ise: "Yıldız Oyuncular", "Komedyenler", "Stüdyo Çağı", "Disney ve Canlandırma", "Bir Film Türü Olarak Western", "Hitchcock ve Hollywood'da Yazarlık", "Hollywood'un Mirası ve Etkisi"dir. Kitabın son bölümü olan "Modernist Sinema"da ise öncelikle modernizmin diğer sanat dallarında ilk ortaya çıktığı dönemdeki karakteristik özellikleri tartışılıyor, daha sonra sinema ile modernizmin "son derece karmaşık ve yakın ilişkisine" odaklanılıyor. Bu bölümde Armes, Bunuel, Godard ve Resnais gibi yönetmenlerin sinema ve gerçeklik ilişkisindeki yerlerini tartışıyor. Son bölümde "Sinema ve Modern Roman", "Yeni Anlatı Yapıları", "Kenneth ve Underground" gibi alt başlıkları bulunuyor.

Bellek İzleri: Kurgudan Kurama Görüntüler

N. Gamze Toksoy (Yayına Hazırlayan)

Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2012, 243 sayfa

ISBN: 9786054511419

Yeni Çağ'a özgü teknolojik gelişmelerle birlikte gözün gördüğünün gerçekliğin hakiki görüntüsü olarak varsayılması, bilginin mutlak kaynağı olarak gözün tanrılaştırılması bilgi ile görme arasında özdeşlik kuran bir görme rejimini ifade eder. Gerçekliğin ne olduğu üzerine sorulan sorulardan temsil edilenin/görünenin gerçeğin birebir görüntüsü olamayacağına uzanan tartışmalar hakikat ile göz arasındaki mutlak ilişkiyi sarsmış olsa da görüntülerin istilasına uğradığımız 21.yüzyılda toplumsal yaşamımızda görüntülerin rolü gittikçe artan bir öneme sahip olmayı sürdürmektedir. *Bellek İzleri, Kurgudan Kurama Görüntüler* kitabı da görüntülerin toplumsal yaşamımızda artan rolünden hareketle görüntüleri bir "sosyolojik ajanlar" olarak tanımlamayı önerir ve görüntü gerçeklik tartışmalarından bir adım ileri giderek görüntülerin tarihselliği, toplumsal alandaki konumlanışı ve sunuldukları bağlamla ilgilenir. Kitap, görsellerin egemen söylemlerin meşruluklarını inşa etmede nasıl bir rol oynadığını ifşa ederken "görsellerin mücadelenin araçlarına dönüştürülmesinin olanakları ve imgeler üzerine kurulan siyasetin nasıl üretildiği" sorularının da peşinden gitmektedir. Kitabı yayına hazırlayan N. Gamze Toksoy çalışmayı iki yönelim etrafında düşünebileceğimizi söyler: "İlki, sosyal alanın çeşitli katmanlarına dair sembolik kodlar ve anlamları temsil eden, kanaatleri besleyen, bellek inşasını mümkün kılan, kimlikler ve aidiyetleri kuran görselleştirmelerin deşifresi ve onların sunulduğu bağlamın sorunsallaştırılması; ikincisi ise görüntülerle sosyoloji yapmanın yollarının araştırılmasıdır". Bu araştırmanın, sosyal bilimlerin alışlagelmiş kavramlarının yerinden edilmesine ve bilgi-görüntü ilişkisinin yeniden ele alınmasına neden olacağını altı çizilir. Kitapta Gülnur Elçik'in kadın bedeninin imgeye dönüştürülme sürecini ayna ve arzu kavramlarıyla inceleyen "Bedenin Gölgeleleri, İmgeleri Dikizlemek" yazısı ile Hande Topaloğlu'nun "Görsel Materyal Olarak Dansı İncelemek: Dans ve Toplum Üzerine Düşünceler" adlı yazısı yer almaktadır. "Askerliğin Yeniden İnşası" yazısında Bekir Düzcen asker fotoğrafları üzerinden askerlik hizmetinin toplumsal meşruiyetinin fotoğraflarla yeniden ve yeniden nasıl

kurulduğunu tartışırken “Kutsal Erkekliğin İnşasında Bir Durak: Sünnet Ritüeli” yazısında Ayşegül Taşıtman aile albümlerindeki sünnet fotoğraflarını erkeklik inşası bağlamında tartışmaktadır. Sinema yazılarına torpil geçerek daha yakından baktığımızda “Zeki Demirkubuz Sinemasında Hınc” başlığı altında Aylin Sayın, Ulus Baker’in duygular sosyolojisinin imajlarla mümkün olduğu tespitinden yola çıkarak hınc duygusunun Demirkubuz sinemasındaki izlerinin peşinden gider. Sabahattin Şen “Oryantalist Fanteziler: Türk Sinemasında Kürt Temsilleri” yazısında ise Türk sinemasındaki Kürt temsilinin oryantalist bir söylem içinde yer aldığı iddiasında bulunur ve 1966-2007 yıllarında çekilmiş 16 filme odaklanarak, “harici ötekiler” olarak Kürtlerin Türk sinemasındaki “şifrelenmiş oryantalist söylem biçimlerinin” izini sürer. Kitapta yer alan diğer yazılar ise Volkan Yücel’in “Türk-Amerikan Suç Kurgu Politikası” başlığı altında 24 ve *Kurtlar Vadisi* dizilerinin karşılaştırılmalı analizi, Mehmet Şiray’ın “Sanat, Kimlik ve Farklılaşma” başlığı altında “günümüz sinema izleyicisinin maruz kaldığı dikizleyici duruşun ve bunu doğrudan üreten kameranın kurucu öge olarak sorgulandığı” Kutluğ Ataman’ın iki video yerleştirmesi üzerine odaklanan çalışmalarıdır. “Karıncanın İnadı”nda bir belgesel projesini anlatan Ezgi Bakçay&Tuğrul Abbasova şu sorularla yola çıktıklarını belirtirler: “Düşünceleri açıklayan değil düşünen bir film yapmak mümkün mü? Belirli bir kavramsal çerçeve içinde sözcüklerden, seslerden ve görüntülerden çok katmanlı ve çok dilli bir ağ örülebilir mi?”. Belgesel üzerine bir başka yazı ise Melike Işık Durmaz’ın “Karşılaşma: Belgesel Film Deneyimi”dir. Durmaz, belgesel film deneyimini bir karşılaşma anı olarak tanımlar ve Cumartesi Annelerini belge filme dönüştürme isteğiyle çıktığı yolculuğun bir karşılaşma ile nasıl değiştiğini belgeselci, seyirci ve filme alınanlar arasındaki ilişkiler üzerine sorular sorarak aktarır. Doğan Emrah Zıraman’ın “Bir ‘Geçiş Mekânı’ Olarak Öğrenci Evleri” ise “görüntülerden yola çıkarak ve görüntüleri araçsallaştırarak sosyolojik bilgi üretimi mümkün mü” sorusundan hareket eden bir çalışma. Kitabın son yazısı ise Murat Yaygın’ın “Gökçeada Belgeseli’nde Görsel Olan Dair”. Yaygın, Gökçeada’da gerçekleştirilen zorunlu göçü, çekilen fotoğraflar aracılığıyla tartışmaya açıyor ve fotoğrafları aracılığıyla bizi unuttuklarımıza dair bir sorgulamaya davet ediyor.

Sinemayı Anlamak:

Marksist Perspektiften Sinema

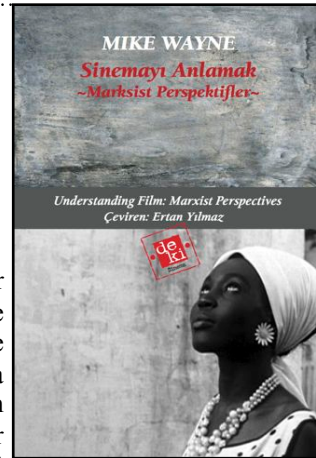
Mike Wayne

Çeviren: Ertan Yılmaz

De Ki Yayınları, İstanbul, 2012, 244 sayfa

ISBN: 9944492607

Marksizm’in sinema gibi endüstriyel kültürel bir formu anlamak için çok zengin bir analiz ve tartışmalar geleneğini sunduğunu ifade eden Mike Wayne, Marksizm’in dikkatini yalnızca sinema araştırmalarını şekillendiren metinselci ilgiden uzaklaştırarak ekonomik kurumsal iktidar komplekslerine, özellikle de şirket ve devlet etkinliklerine çektiğini vurgular. Kitabın ilk yazısı, Ernest Leslie’nin “Adorno, Benjamin, Brecht ve Sinema” adlı yazısıdır. Leslie, yazısında sinema ile toplum

arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik sorularla yola çıkar: “Kitle kültürünün bir parçası olarak sinema estetiği ile kapitalist toplumsal düzenin yeniden üretilmesi arasındaki bağlantı neydi? Sinemanın kapitalist kitle kültürüyle bütünleşmesinin kendisi ve izleyiciler üzerindeki etkisi ne oldu?” “Gramsci, Sembene ve Kültür Politikası” yazısında ise yazar Marcia Landy, Senegalli yönetmen Ousmane Sembène’nin *Camp de Thiaroye* (1987) adlı filmi ile Gramsci’yi bir arada okuyarak bizi “kapitalizmin döngüsüne mahkûm eden sınırları” sorgulamaya davet eder. Kitapta ayrıca Althusser ve Jameson gibi alanın önemli isimleri üzerine yazılmış yazıların yanı sıra Hitchcock filmlerinin analizine sınıf kavramını taşımayı öneren Colin McArthur’un “Çok Az Bilen Eleştirmenler: Hitchcock ve Olmayan Sınıf Paradigması” adlı çalışması da bulunmaktadır. Kitapta yer alan diğer başlıklar: “Hollywood, Kültür Politikası Kalesi”, “Jameson, Postmodernizm ve Paranoyanın Yorumu”, “Devrim Sinemaları: 1920’lerde Rusya, 1960’larda Küba”, “Ekonomik ve Kurumsal Analiz: Tekelci Kapitalizm Olarak Hollywood”, “Anlatı, Kültür ve Meşruiyet: Zhang Yimou’nun Qui Ju’nun Öyküsü Filminde Yineleme ve Biriciklik”, “Kuzey Kore’de Devlet Sineması ve Pasif Devrim”. Sinemayı Marksist perspektiften okuyan bu kitap sinemayı üretim ilişkileri çerçevesinde yeniden düşünmek için oldukça verimli bir alan açmaktadır